

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן
מליובאוויטש

ראש חודש שבט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ואחת לבריאה

יובל שנים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ

לעי לוי נשמת

מרת עטיל ע"ה
בת ר' ישעי' ע"ה

נפטרה ב' שבט, ה'תנש"א
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י

משפחת שגלוב שיחיו

די עיניים רוחניים פון אַ אידן זעען שוין די גאולה: איצטער דאַרף זיין די פתיחה פון די עיניים גשמיים, אַז אויך זיי זאָלן זען די גאולה ווי זי איז בגלוי לעיני בשר אין דעם איצטיקן צייט...

ובנוגע לפועל . . יעדערער זאָל אויף זיך אָנעמען אַז זיין לימוד בתורתו פון דעם בעל ההילולא זאָל אויך משלים וממלא זיין דאָס וואָס האָט געפעלט אין דער התפשטות והפצת המעינות צוליב דער מניעה ועיכוב בכח הדיבור פון דעם בעל ההילולא, סיי דורך דעם אייגענעם לימוד בדיבור און סיי אין הפצת המעינות חוצה צו אַנדערע.

(משיחות יום ד' פ' בא, ג' שבט, ו' שבט, בא, ו' שבט חשנ"ב)

ראש חודש שבט

בשבעים לשון, ולא עשה כן תיכף ל- אחרי מ"ת? ועוד זאת, וכי מפני „חשש אולי אינם כולם בעלי לשון הקודש“ הוצרך משה להטריח את כל בני ל- שמוע פירוש כל התורה בכל שבעים לשון!

יש שכתבו, „שמפני שראה משה רבינו ע"ה שישראל יגלו לבין שבעים אומות לפיכך באר אותה בשבעים לשון שבאיזה מקום שישראל יבואו ילמדו באותו לשון“.

וגם תירוץ זה דורש ביאור, דכיון שדבר זה אינו נוגע לפועל עד שיגלו ישראל בין שבעים אומות – למה הוצרך משה רבינו ללמד כ"ז – כל התורה שבעים פעמים כל פעם בלשון אחרת ושרוב בני כולם לא הבינו אותן בכלל, וכמחז"ל שאפילו בסנהדרין רק אחדים הבינום – ולא סמך על חכמי ישראל כדורות שיהי' צורך בכך.

א. „ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש באחד לחודש ג' והאיל משה באר את התורה הזאת לאמר“, ואמרו רז"ל² – הובא בפרש"י – „בשבעים לשון פירשה להם“.

וצריך ביאור – בשביל מה הוצרך משה רבינו לפרש את התורה לישראל³ בשבעים לשון?

בלבוש⁴ כתב „דחשש אולי אינם כולם בעלי לשון הקודש ולא הבינוהו כלום, דודאי עם רב כזו שהם יותר מששים רבוא יש בהם בעלי לשונות הרבה; לכך אמר רש"י בשבעים לשון, כלומר כיון שחשש שמא יש בהם בעלי שאר לשונות . . ודאי הוצרך לפרש להם בכל ה- שבעים לשונות דהי מינייהו מפקת שמא מאותו לשון שישאר שלא לפרש יש בהם והם לא יבינוהו“.

אבל לכאורה פירושו צע"ג, דאם משה רבינו חשש מזה, למה המתין עד עתה, בסוף ארבעים שנה, לפרש את התורה

(1) דברים א, ג, שם, ה.

(2) ביר פמי"ט, ב. וראה תנחומא דברים ב.

(3) דברים שם, ה.

(4) ל' רש"י.

(5) ברש"י סוטה (לה, ב ד"ה היאך למדו אוה"ע)

ש, לא נצטוו לכותבה בשבעים לשון אלא לבא וללמדה כל הרוצה שלא יהא פתחון פה לאותם האומות לומר לא ה' לנו מהיכן ללומדה" (וראה גם רד"ק יהושע ח, לב).

(6) שהרי בני דברו בלה"ק, כמחז"ל (מכילתא

בא יב, ו, ועוד) שלא שינו את לשונם. וראה רד"ק תהלים קיד, א.

(7) על פרש"י דברים שם.

(8) ראה פרש"י בא (יב, לח) שה"ע רב" –

תערוכות אומות של גרים.

(9) בבאר בשדה על פרש"י שם, ד, אחר שבאו

לעבר הירדן שכבר כבש סיחון ועוג היו האומות באין להתגייר (וראה רש"י נצבים כט, י) שנפל פחדם על כל העמים והם לא היו מכירים לשה"ק לכן הוצרך משה לבאר התורה בע' לשון.

ולהעיר משטמ"ק (ח"י המיוחסים להריטב"א (ירושלים, תשד"מ)) לברכות (ג, א) בשם הראב"ד, דהמיד (שם) ד, כל התורה כולה בכל לשון נאמרה; ס"ל דכשמשא למד תורה לישראל, לפי שהיו בהם גרים משאר לשונות . . ה' מלמדה לכאוי"א ב- לשונו". אבל לכאורה גם לפי צ"ל שיש חידוש בהא שבסוף שנת הארבעים פירשה להם בשבעים לשון.

(10) הובא באמרי שפר על פרש"י תבוא כו, ח.

(11) ראה סנהדרין יז, ריש ע"ב וברש"י שם.

תוד"ה ויודעים מנחות סה, א.

תורה שבע"פ, כמו האיטור לדבר בד"ת כשהוא ערום (משא"כ הרהור מותר)¹⁹: פסק אדה"י שאין מברכים ברכות התורה על הרהור בד"ת אלא רק על דיבור דת"ת, ועוד.

וכיון שגם תושבע"פ היא „מעט ה"י", תורת ה' – מקום לומר, שהשם וגדר ד„דברי תורה“ חל רק על דיבורים שהם בלשון שהקב"ה מדבר בו, היינו לה"ק²⁰.

וזו היתה פעולת משה רבינו, שע"י שהוא פירש את התורה בשבעים לשון – חל שם „תורה“ על דברי תורה הנלמדים ע"י בני" בשאר לשונות²¹. דהגם שאין זה

ובפרטיות – אנציקלופדי תלמודית שם ס"ג, ס"ו, ס"ז, ושי"ג.

20 שרע אדה"י א"ח ס"ח עה.

21 שרע א"ח סמ"ז ס"ב. וראה גם ה' ת"ת שם ס"י, ש. אינו יוצא בלימוד זה (בהרהור לחוד) י"ח מצות ולמדתם אתם.

22 ל' הרמב"ם ה' תשובה פ"ג ה"ח (וראה כס"ט שם שקאי גם על הכופר בפירושה. וכו מפורש כפיהמ"ש הקדמה לפ' חלק יסוד ה' בסופו). וראה לקמן ס"ה.

23 ובשטמ"ק שבהערה 16, דלמ"ד (ברכות שם), כל התורה כולה בלשון הקודש נאמרה – משה ה' שונה להם בלשון הקודש, „ואין אדם יוצא ידי והגית בו אלא בלשון הקודש“. וראה גם מאירי שם (אבל גם למ"ד זה לכאורה חל גדר ד„דברי תורה“ גם על עניני תורה הנלמדים בכל לשון ונקרא ת"ת).

24 ועדמ"ש התוס' ברכות שם, בנוגע ל„פר- שיות המחוייבין לקרות דאורייתא כמו פרשת זכור... מקרא בכורים כו' שמצוה בתורה לקרותו, שטעם המ"ד שנאמרין בכל לשון לפי ש, בכל לשון נאמרה בסיני שכל דבור ודבור שה"י יוצא מפי הקב"ה ה' מתחלק לשבעים לשון“ (שבת פח, ב). שמו"ר ספכ"ח. וראה תוס' הדר וקנים עה"ת יתרו כ, ב).

והצורך גם בפירוש התורה לשבעים לשון ע"י משה רבינו – כ"י: (א) קול הקב"ה (שנחלק לע' לשון) ה' רק דעשה"ד, ומשה פירש כל התורה כולה לשבעים לשון. (ב) ועיקר: כיון שכל עניני

ב. ויש לומר הביאור בזה:

ידוע מ"ש הרמב"י אודות לשון הקודש, „שדברי התורה והנבואות וכל דברי קדושה כולם בלשון ההוא נאמרו... הוא הלשון שהקב"ה... מדבר בו“; ועפ"י, כיון שענינה של תורה הוא – תורת ה', „אשר נתן לנו את תורתו“, לכן, ה' צ"ל לכאורה לימוד התורה בלשון הקודש דוקא, הלשון „שהקב"ה... מדבר בו“.

ולא רק בנוגע לתורה שבכתב, ש- גדרה הוא – כשמה – הכתב, דיוק האותיות לא חסר ולא יתיר, כפי שניתנה מפי הגבורה (ועד שהקריאה בתושב"כ (אע"פ שאינו מבין) נחשבת לימוד התורה²²). הרי ודאי שמקום לומר שקריאת תורה שבכתב היא דוקא בלשון הקודש (הלשון שבה ניתנה מפי הגבורה²³).

אלא אפילו בנוגע לפירוש התורה וכללות תושבע"פ, הגם שלכאורה נוגע ההבנה (שלכן אם אינו מבין מה שלומד „אינו נחשב לימוד כלל“), „וה' לך הוי' לאור הרהור לאו כדיבור דמיי, ויש כמה דינים החלים על הדיבור בד"תי (גם ב-

12 תשא ל, יג. וכ"ה בכמה ספרים – ראה בארוכה אגרות קודש אדמ"ר מהורשיב נ"ע ח"ב ע' תתטז ואילך. ושי"ג.

13 כנוסח ברכות התורה.

14 ה' ת"ת לאדה"י פ"ב ס"ב.

15 ראה אוה"ת תבוא (כרד ו) ע' ב'שצד.

16 ראה תוד"ה כל (פוסה לג, רע"א) בשם הרי"ח. רשבי"א לברכות (יג, א) בשם רב האי גאון. שטמ"ק ברכות שם בשם הראב"ד. – וראה לקמן הערה 24.

17 ה' ת"ת שם ס"ג, וכ"כ בשו"ע שלו א"ח ס"ג ס"ב – ממג"א שם ס"ב.

18 טושו"ע (ו'אדה"י) א"ח ס"ב. ה' ת"ת שם ס"ב. ועוד. וראה בפרטיות אנציקלופדי תלמודית ערך הרהור כדיבור. ושי"ג.

19 ראה ג"כ טושו"ע שם ושם ס"י פה.

נאכמער ווי ס'איז געווען בא' יציאת מצרים, ביז אז אויך מדינה היא וועלכע איז געווען סגורה ומסוגרת א' ריבוי שנים, און מ'האט פון דאָרט ניט אַרויסגעלאָזט אידן און זיי ניט דערלאָזט צו מקיים זיין תומ"צ בשלימות וכו' – איז לאחרונה נשתנה געוואָרן מן הקצה אל הקצה, און איצטער איז ניט נאָר וואָס מ'לאָזט אידן זיך פירן דאָרט ווי ביי זיי קומט אויס, און מ'לאָזט זיי פון דאָרט אַרויספאַרן, נאָר נאָכמער – מ'איז זיי דערצו מסייע.

ביז אז מ'זעט היינט בפועל אַז נוסף לזה וואָס אידן זיינען „הכן כולכם“ צו דער גאולה, שטייען אויך די אוה"ע „הכן כולכם“ אַז אידן זאָלן שוין אַרויסגיין פון גלות און גיין אין ארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

און נשמות בגופים בלי שום הפסק כלל, קומט מען גלייך צו תכלית השלימות פון „בא אל פרעה“ בגאולה האמיתית והשלימה, די שלימות הגילוי פון „אתפריעו כל נהורין“, „וה' לך הוי' לאור עולם“.

... מ'האט גערעדט כמ"פ, אַז ס'איז שוין „כלו כל הקיצין“ און מ'האט שוין אַלץ פאַרענדיקט, און די גאולה האָט שוין פון לאַנג געדאַרפט קומען, און מפני טעמים שאינם מובנים כלל וכלל איז זי נאָך ניט געקומען.

דערפון איז מובן, אַז עכ"פ איצטער, דאָרף די גאולה קומען תיכף ומיד ממש. ובלשון העולם: ס'איז די העכסטע צייט אויף דער גאולה האמיתית והשלימה!

... ברוחניות הענינים (ביז אין די „העכסטע“ דרגות) האָט מען שוין שלימות הענינים ביז אויך די שלימות פון גאולה (רוחנית),

7 ישע"י ס, יט.

8 סנהדרין צו, ב.

הלשון שהקב"ה מדבר בו, מ"מ חל ע"ז הגדר דדברי תורה, וכשאדם מוציא מפיו עניני תורה בלשונות האומות²¹, ה"ז מוציא מפיו „דברי תורה“ (ואסור לדברם קודם ברכת התורה, וכו').

[ויש לומר, שמעין זה מציינו גם ב" תורה גופא, שיש בה מלשונות העמים, כמו²²: „יגר שהדותא“, „טוטפות“ ועוד – שהטעם שתיבות אלו נכללו בתורה (שהיא כולה „מפי הגבורה“), הוא כדי שתחול קדושת התורה על תיבות אלו, שע"ז נעשו לשונות האומות מוכשרים „להעביר“ על ידם דברי תורה²³, ומעין זה נמשך בכללות הלשונות כאשר לומ" דים בהם תורה].

והטעם שענין זה נעשה ע"י משה רבינו דוקא הוא, כי כל עניני תורה נמסרו לבניי ע"י משה דוקא, „משה קבל תורה מסיני“²⁴, ועד שאמרו חז"ל²⁵, „כל

תורה באים לישראל ע"י משה רבינו (כדלקמן בפנים), לכן גם ענין זה הי' ציל (גם) ע"י משה רבינו. ולהעיר משטמ"ק שבהערה הקודמת, שהלשון שבבני לומדים בה תורה תלוי באיזו לשון לימדם משה.

(25) לא רק בלשון ארמי (שניתנה מסיני – רמ"א אה"ע ר"ס קכו. וראה רש"י קידושין מט, סע"א. שו"ע אדה"ז אר"ח סרפ"ה סי"ב. ועוד. וראה בארכה לקו"ש חכ"א (ע' 447 ובהערות שם. ושי"ג). וע"ד החסידות ראה אה"ת לני"ך ע' תתקד – אלא באיזו לשון שהיא משבעים לשון.

(26) ויצא (לא, מז), בא (יג, טז) ואתחנן (ו, ח) – וכפשטות לשון רש"י שם.

אבל בשליה (תט, כ). הובא באה"ת ואתחנן ע' שכו) שתיבות הנ"ל הם להק' ונכללו בלשון יוני או בכתיף או באפריק"י. ע"ש.

(27) וייל שע"ז ניתן הכח להכניס ככ"ד ספרי קודש הפרקים בדניאל, עזרא (וכי"ב) שהם בלשון ארמי (ולא כתיבות הנ"ל בחומש, שלפי השליה הם תיבות בלתי, כבהערה הקודמת).

(28) ריש מס' אבות.

(29) ראה מגילה ט, ב. ירושלמי פאה פ"ב הי"ד.

מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל נא"מר למשה מסיני". וכן בענין זה, שחלות שם תורה על דברי תורה הנאמרים בשבעים לשון יכולה לבוא רק ע"י משה.

ג. עפ"ז יש לבאר עוד ענין שמצינו בנוגע לתרגום התורה בשבעים לשון – שלאחרי שפירש משה רבינו את התורה בשבעים לשון, צוה „משה" וזקני ישראל את העם. . . ביום אשר תעברו את הירדן גו' והקמות לך אבנים גדולות גו' וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב", ואמרו רז"ל²⁶ – והובא ב" פרש"י²⁷ – „בשבעים לשון“, והיינו ש" נוסף ע"ז שפירש להם התורה בשבעים לשון בעל פה, צוה"י שיכתבו את התורה בשבעים לשון.

וע"פ משנת"ל מוכן הטעם ששניהם צ"ל: דהנה הרמב"ם²⁸ פי' שהכתיבה היתה „בכתיבת כל אומה מאלו האומות“. ונמצא שאין החילוק בין הא ד„בע' לשון פירשה להם“ וכתיבת התורה בע' לשון רק אם הי' זה בע"פ או בכתיב, אלא גם כשהמדובר הוא רק בלשון האומות או

שמו"ר רפמ"ז. ועוד. – וראה הנסמן בלקו"ש ח"ט ע' 252 הערה 20.

(30) תבוא כו, א"כ. שם, ח.

(31) משנה סוטה לב, סע"א.

(32) תבוא שם, ח.

(32) ולפי דרו"ל בגמ' סוטה שם (לה, ב. מתוספתא שם פ"ח, ד) „ג' מיני אבנים היו, א' שהקים משה כו' ואתיא באר באר" (ובתשבי"ץ ח"א סני"ג (ועוד) גרים בגמ'. מה הלהן באבנים אף כאן באבנים" – גם משה רבינו עצמו כתב כל התורה כולה על אבנים (תשבי"ץ שם. וראה גם עיון יעקב לע"י סוטה שם. מנחת ביכורים לתוספתא שם. – ובאוה"ת ויצא (כרך ה' – תתסא, ב) דבסוטה. . . משמע דפי' משה באר שכתב את התורה על האבנים בשבעים לשון].

(33) פיה"ש סוטה שם.

פ.א.

דער חידוש פון אונזער דור – דער דור התשיעי לגבי כל הדורות שלפני זה, ביז אויך בדור שלפנ"ז (דור השמיני): וויבאלד אָז די גאולה איז דעמולט ניט געקומען בפועל, איז דער „בא אל פרעה“ (דער גילוי פון „אתפריעו כל נהורין“ למטה) ניט געווען בתכלית השלימות אַלס נשמה בגוף בריא (ס'איז געווען די הסתלקות הנשמה מן הגוף, און אויך די נשמה בגוף איז געווען במצב אָז דער „הדיבור הוא בגלות“ וכו'): משא"כ בדורנו זה – דער דור האחרון פון גלות ודור הראשון פון גאולה – ווערט תומ"י „נתלו המאורות“, אָז ניט נאָר וואָס עס פעלט ניט ח"ו אין די מאורות הגדולים פון גילוי תושב"כ און תושבע"פ, נאָר אדרבה – עס קומט צו נאָך אַ העכערע שלימות בזה [ניט באופן פון „כבד פה מאורייתא שבע"פ וכבד לשון מאורייתא שבכתב"י, זייענדיק למעלה מזה], באופן אָז אַלס נשמות בגופים נעמט מען אויף בפנימיות „אתפריעו כל נהורין“ וואָס „נתלו" איצטער, דורך דעם וואָס עס קומט גלייך משיח צדקנו, „שלח נא ביד תשלח", וילמד תורה את כל העם כולו²⁹, ביז „תורה חדשה מאתי תצא“.

... מ'זעט בפועל (ווי גערעדט כמ"פ לאחרונה) ווי די אומות העולם בכו"כ מדינות זיינען מסייע אידן אין זייער עבודה (ע"ד און

(1) זח"א ר"י, א.

(2) ראה שלי"ה בהקדמתו טז, סע"א. מס' שבועות שלו קצא, א. וראה לקר"ת שה"ש יא, ד. אוה"ת בראשית יד, א. לו, סע"ב. במדבר ע' מו. מג"א (בהוצאת תשי"ג – ע' קמט). נ"ך ע' ר"ח. ועוד. וראה לקו"ש ח"ל ע' 10 ואילך.

(3) זח"ג כח, רע"א.

(4) שמות ד, יג.

(5) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. לקר"ת צו יח, א ואילך. ובכ"מ.

(6) ישע"י נא, ד. ויקר' פ"ג, ג.

ומכאן למדנו הוראה למעשה, בעמדנו בראש חודש שבט (אשר בו, הואיל משה באר את התורה הזאת" בשבעים לשון), ובקירוב ליום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהשתדל בתרגום עניני פני-מיות התורה בשבעים לשון –

ואשר כאו"א מאתנו צריך לילך „ב-דרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"ו" 56 –

ובפרט שבשנה זו* הוא ארבעים שנה להסתלקותו, והבטיחה תורה אשר באר-בעים שנה 57 נתן ה' לכם „לב" לדעת

(56) ל' התניא אגהיק סי' זך.

(57) ולהעיר ממגלה עמוקות הנ"ל (רס"ה) השיכות ד, באר את התורה הזאת" (ותורה שבע"פ) לשנת הארבעים דוקא. וראה אוה"ת ויצא הנ"ל הערה (32).

(58) תבוא כט, ג.

(*) תשי"ג (שנת הרי"ל של השיחה). המור"ל.

מחמשה חומשי תורה שמשה „מפי עצמו" אמרו (ולא „מפי הגבורה") – והרי הלכה ברורה" היא ש, האומר שאין התורה מעם ה'. . . אפילו תיבה אחת, אם אמר משה אמרו מפי עצמו ה"ז כופר בתורה". ומפורש ברמב"ם" לענין „שמונה פסוקים שבסוף התורה" – „שהכל תורה היא ומשה מפי הגבורה אמרם"?

ומבואר בזה ע"פ דברי התוס"י, משה מעצמו אמרם – ובדוח הקודש, כלומר, שגם (קללות שב)משנה תורה ברוה"ק נאמרו והיו בכלל תורה שנאמרה „מפי הגבורה", אלא שב„מפי הגבורה" יש כמה דרגות" (ולגבי „פי הגבורה" שבד' ספרים הראשונים, הרי „רוה"ק" שבמשנה תורה בגדר „פי עצמו" ייקרא, וכדלקמן סעיף ה).

וצריך ביאור: כיון שגדרה של תורה שבכתב (חמשה חומשי תורה) הוא ש-כולה „מפי הגבורה" (ובזה שונה היא מנביאים וכתובים שגם הם נאמרו ו-נכתבו בנבואה או ברוה"ק, אבל אינם בכלל אותה דרגא של „מפי הגבורה" כמו תורת משהי) – א"כ למה נכללו בתורה שבכתב גם דברי משה שנאמרו (רק) „ברוה"ק", ועד שלגבי ד' ספרים הראשונים הם בגדר „מפי עצמו"?

ויש לומר הביאור בזה:

טיות תרי"ש מילואים לפ' משפטים (כרך יט) ס"ג פ"ב, ושי"ג.

(39) רמב"ם ה"ל תשובה פי"ג ה"ח (ע"פ סנהדרין צט, ב), וראה רמב"ן בהקדמתו לפ"י עה"ת. ועוד.

(40) ה"ל תפלה פי"ג ה"ז.

(41) מגילה שם.

(42) כן צריך לפרש לשיטת התוס'. משאי"כ לפי תירוצים אחרים המובאים בתרי"ש שם. ואכ"מ.

(43) ראה בארוכה הקדמת האברבנאל לנביאים הראשונים בחילוק בין תורה נביאים וכתובים.

רק"י נכתב האומות. והם שני הענינים ד„פירשה להם" והכתיבה – שהם ב' פעולות, האחת שיהי' חל שם וגדר תורה על התורה הנלמדת בלשונות האומות, והשנית – שיהי' חל שם תורה על כתב האומות, שהספרים בעניני תורה שנכתבו בכתב האומות, ה"ה ספרי קודשיי (שא-סור לנהוג בהם מנהג בזיוניי כו').

ד. והנה לפי פשוטו, מדבר כתוב זה „הואיל משה באר את התורה הזאת" ב-אמירת משנה תורה, שמוזו מובן, שפירוש התורה ע"י משה רבינו „בשבעים לשון" תוכנו קשור עם החידוש דמשנה תורה.

וע"פ הנ"ל יש לבאר השיכות ביני-הם, ובהקדם מרז"ל" „קללות שבמשנה תורה . . . משה מפי עצמו אמרן" (ודלא כאלו שבתורת כהנים (פ' בחקותי), ש-„משה מפי הגבורה אמרן"). וכבר נתבאר בכ"מ"י, שכלל זה נאמר לא רק לענין „קללות שבמשנה תורה", אלא כל ספר משנה תורה אמר משה „מפי עצמו".

ובפירוש הדברים האריכו במפר-שים, דלכאורה איך אפ"ל על פסוק

(33) ובתוי"ט למשנה סוטה שם, נכתב ולשון של ע' אומות. וראה לקי"ש חכ"ד ע' ו הערה 9.

(34) היינו ספרים בעניני תורה כו' (ולא קדושת כ"ד ספרי קודשיי). – וראה שו"ע אדה"ז או"ח סש"ל"ד ס"יב.

(35) ראה פתחי תשובה יו"ד סרע"א סק"כ (משו"ת חו"י סק"ז). שו"ע אדה"ז שם.

(36) מגילה לא, ב.

(37) ראה זח"ג רס"א, א. ש"ך עה"ת ואוה"ת ר"פ דברים. ועוד. ובארוכה אוה"ת ר"פ דברים.

(38) אברבנאל ריש דברים. ועוד. וראה בפר-

(*) ולהעיר מ"י"א בשטמ"ק ברכות שם (נדעת רש"י). דאי אמרין בכל לשון נאמרה, אם כתובה בכל לשון היא קדושה בכלשון הקודש. שתהא ראוי לקרות בה ככ"ת הכנסת.

ידוע מה שאמרו רז"ל⁴⁴, "מי איכא מי די דכתיבי בכתובי דלא רמיזי באורייתא, תא, ופרש"י, ולא רמזה משה באורייתא, שהחומש הוא יסוד נביאים וכתובים וכו' כולם יש סמך למצוא מן התורה". ועפ"ז י"ל, שכשם שלתוכן הדברים שבנ"ד, יש סמך למצוא מן התורה, כך הוא בנוגע לאופן התגלות הדברים שבנ"ד, שכדי שיחול עליהם שם, "תורה", צ"ל "יסוד" להתגלות כזו בתורת משה עצמו.

כלומר: הענינים שבספרי נביאים וכתובים (שנתגלו ע"י נבואה ורוה"ק) אינם רק בגדר "דברי נביא" (וכיו"ב), אלא הם "תורה". שלכן הציוויים שבהם, חייבים אנו לקיים (לא רק) מצד החיוב לשמוע אל דברי הנביא, אלא מצד חיוב התורה לקיים, "דברי קבלה" (אלא שאין בהם אותו החומר כדברי תורה, חמשה חומשי תורה)⁴⁵. ויש לומר, שהיסוד לזה (שיחול על דברים שנתגלו ע"י נבואה או רוה"ק גדר "תורה") בתורת משה גופא, הוא משנה תורה, שנאמר (רק) "ברוה"ק", ומ"מ ה"ה חלק מתורת משה, "שהכל תורה היא ומשה מפי הגבורה אמרם".

ה. ובדרך זו יש לבאר גם דברי ה- זהר"י שמשנה תורה נק' "תורה שבע"פ" והיא מקורה של תושבע"פ [וכמבואר בספר מגלה עמוקות⁴⁶], ש"ענין משנה תורה היא על סוד תורה שבעל פה שקיבלו ישראל בסוף מ' שנה בכניסתם

44) תענית ט, א.

45) ראה בפרסיות אנציקלופדי' תלמודית ערך דברי קבלה. וש"נ.

46) ח"ג רסא, א (וראה גם חז"א ר"פ ויצא קמו, ב – בסתרי תורה). ולהעיר מספרי דברים שם, דבאר את התורה הזאת כולל פירושי תושבע"פ – הובא בהקדמת הרמב"ם לפיה"מ.

47) אופן רמו (הובא באוה"ת דברים ע' ז). וראה לקו"ת במדבר טו, ג. ועוד.

שהקב"ה שם דבריו בפיו של משה (מבלי התערבות דעתו והשגתו של משה), אין הכרח דאיכא טעם בשכלו דמשה בסמיכות הדברים, ולכן לא דריש סמוכים. משא"כ במשנה תורה שהדברים וסדרן השיג משה בדעתו, ומעצמו ה' אומר את דברי ה' אשר השיג, א"כ בהכרח שסדר הדברים מובן ומושג, ואיכא למדרש סמוכים – "לא סידר אלא להדרש".

וע"פ הנ"ל (ס"ד) יש לומר, שהטעם שהוצרך להיות ענין כזה בתורת משה (שהתגלות הדברים תהי' באופן שבתחלה נתלבשו בדעתו והשגתו של משה רבינו) הוא – כי זהו ה"יסוד" לגדר תורה שבע"פ.

דהנה בנוגע לתורה שבע"פ מצינו דבר והיפוכו: מחד גיסא, התגלותה (מלבד הענינים שהם הלכה למשה מסיני ובאו בקבלה) היא ע"י בני ישראל, שהם המגלים עניני תורה שבע"פ, ע"י לימודם. ובזה מוכרחת דעתו והשגתו של לומד התורה; אבל לאידך, כל תוכן לימוד תורה הוא לגלות דבר ה'. כלומר: ה- הלכה תלויה (לא בהבנת האדם, אלא) שזהו רצונו ית', כי מהותה של תורה היא – חכמתו ית', אלא שהקב"ה מסר אותה לבנ"י שהם יגלו אותה ע"י הכנתם.

וכיון שכל הגדרים שבתורה צ"ל להם יסוד בתורת משה, לכן ענין זה – שיחול שם תורה ("תורת ה'") על דבר חכמה שנתגלה ע"י דעתו והשגתו של אדם נכרא – בתורת משה, הוא במשנה תורה, שגם שם ישנם שני קצוות אלה, שהיא דבר ה' שנתלבשה בדעתו והשגתו של משה, ועי"ז שישנו גדר זה בתורת משה, נמשך כן גם בכללות תורה שבע"פ⁵².

52) ראה גם לקו"ת חיי"ט שם (ע' 12). וראה לקו"ת חט"ז ע' 208.

וזהו גם הטעם, שביחד עם אמירת משנה תורה – "בשבועים לשון פירשה להם": כשם שע"י אמירת משנה תורה פעל משה שהשגת התורה של בן אדם (הלומד לפי כללי התורה) נעשית חלק מתורת ה' (וקודם שלומדים אותה חייבים לברך ברכת התורה, "אשר נתן לנו את תורתו") – כך הוא בענין הלשון ש- לומדים בה תורה, ש"בשבועים לשון פירשה להם" כדי שיחול גדר של תורה גם על לשון (שאינה לשון שהקב"ה "מדבר בו", אלא לשון) עם ועם, לשונות בנ"א, כנ"ל בארוכה.

ו. ענין האמור שייך במיוחד לכ"ק מו"ח אדמו"ר – אשר יום ההילולא שלו חל בעשירי ל"עשתי עשר חודש" (ב- עשירי בשבט) – שאחד מחידושי בענין גילוי פנימיות התורה (שבדורות האחרונים נתגלתה בתורת החסידות בכלל, ובתורת חסידות חב"ד בפרט) ה', שהש- תדל ביותר בענין תרגום ספרי ומאמרי פנימיות התורה בשבועים לשון⁵³, כדי שהמעיינות של פנימיות התורה יגיעו עד לחוצה ממש, גם לאלה שלא זו כלבד שאינם שייכים ללשון הקודש, אלא אפי- לו לא ללשון אידית⁵⁴.

שזו היתה נתינת כח ממנו, דגם כאשר מתרגמים עניני פנימיות התורה באותיות של לשון עם ועם, קדושים יהיו, ויש בהם המעלות של סתים דאורייתא, ש- מעוררים סתים דנשמתא, ומקשרים את האדם עם סתים דקב"ה (כמבואר בזהר⁵⁵).

53) ראה גם לקו"ת ח"ג ע' 862 ואילך. חכ"ד ע' 10. ועוד. וראה לקו"ת ח"ג ע' 180.

54) ראה תניא אגה"ק סכ"ה (קמא, א). וראה לקו"ת חכ"א (ע' 447 ואילך) במעלת לשון זו.

55) ח"ג ע"ג, א (וראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר ב"התמים" (ח"ד ע' מח (קפט, ב) ואילך). אגרות קודש שלו ח"ג ס"ע תקלג ואילך.